

Temat: RZECZPOSPOLITA OBOJGA NARODÓW**1. Unia polsko – litewska w XV w.**

a) rozluźnienie unii polsko – litewskiej po śmierci Jagiełły w 1434 r. – na tronie polskim zasiadł Władysław III Warneńczyk, a na tronie Litwy jego młodszy brat Kazimierz Jagiellończyk.

Władysław zachował formalną, zwierzchnią władzę nad Litwą.

b) przywrócenie unii polsko – litewskiej po śmierci Władysława III w bitwie pod Warną w 1444 r. Kazimierz Jagiellończyk, wielki książę litewski, został królem Polski w 1446 r.

c) rozluźnienie unii polsko – litewskiej po śmierci Kazimierza Jagiellończyka w 1492 r.

- na polskim tronie zasiadł jego starszy syn Jan Olbracht, a na litewskim młodszy – Aleksander, - 1499 r. – unia krakowsko – wileńska – traktat między Janem Olbrachtem, a Aleksandrem, w którym oba państwa zobowiązały się do udzielania sobie wzajemnej pomocy militarnej oraz nieangażowania się w konflikty zbrojne bez zgody drugiej strony.

2. Dwa państwa i jeden władca – unia polsko – litewska w XVI w.

a) rządy Aleksandra (1501 – 1506) – odnowienie unii polsko – litewskiej w 1501 r.

- na tronie Polski zasiadł wielki książę litewski Aleksander, młodszy brat Jana Olbrachta,

- 1501 r. unia mielnicka – propozycja zacieśnienia więzów polsko – litewskich.

b) rządy Zygmunta I Starego (1506 – 1548):

- król polski i wielki książę litewski; na stałe rezydował w Krakowie,

- od 1543 r. rządy na Litwie, w jego imieniu, sprawował jego syn Zygmunt August. Mógł on podejmować samodzielne decyzje polityczne choć władzę zwierzchnią Zygmunt Stary zachował.

c) rządy Zygmunta II Augusta (1548 – 1572)

- był bardzo przywiązany do Litwy. Po śmierci Barbary Radziwiłłówny spędził na Litwie 10 lat.

- na Litwie zetknął się z opozycją średniej szlachty litewskiej (bojarów), która dążyła do zrównania jej w prawach ze szlachtą polską.

3. Geneza unii lubelskiej:

- za panowania dynastii Jagiellonów na króla polskiego wybierano tego przedstawiciela dynastii, który pełnił funkcję dziedzicznego księcia na Litwie,

- Zygmunt August nie miał spadkobiercy. Obawiał się więc o przyszłość Polski i Litwy. Dzięki unii pragnął zabezpieczyć przyszłość obu państw,

- średnia szlachta litewska pragnęła uzyskać przywileje, którymi cieszyła się szlachta polska.

- magnateria litewska (kniaziowie) była uprzywilejowana w stosunku do bojarów litewskich,

- Wielkie Księstwo Litewskie nie było w stanie samodzielnie obronić swoich granic przed Moskwą, Turcją i Tatarami, których potęga ciągle rosła,

- szlachta polska chciała mieć dostęp do ziemi litewskiej. Unia ułatwiłaby ekspansję gospodarczą na ziemie Wielkiego Księstwa Litewskiego przy niewielkim wysiłku gospodarczym i militarnym.

4. Postanowienia unii polsko – litewskiej w Lublinie 1.07.1569 r.

- Powstało jedno państwo – Rzeczpospolita Obojga Narodów, złożone z dwóch równoprawnych części: Korony (dawne Królestwo Polskie) i Litwy (dawne Wielkie Księstwo Litewskie).

- Na czele państwa stał król, który zrzekł się na rzecz sejmu ze swoich praw dziedzicznych do Litwy; zachował tytułaturę Wielkiego Księcia Litewskiego. Miał być koronowany na króla Polski,

- Wspólne miały być najwyższe organy władzy w państwie: król, sejm (senat, izba poselska) a

także moneta, polityka zagraniczna.

- Król miał być wybierany przez Polaków i Litwinów podczas wolnej elekcji.
- Odrębne pozostały urzędy, skarb, wojsko, sądy, prawo oraz język urzędowy (na Litwie ruski, w Koronie polski).
- szlachta uzyskała swobodę przemieszczania się i osiedlania na terytorium całego państwa.

Było to rzeczywiste połączenie dwóch państw – **unia realna**.

5. Skutki i znaczenie unii w Lublinie:

- oba państwa wzmocniły się – powstało jedno z największych państw europejskich, które mogło stawić czoło licznym wrogom,
- Korona zyskała nowych wrogów: Moskwę, Turcję i Tatarów. Od tej pory granica wschodnia stała się najbardziej niespokojną granicą, co prowadziło do zwiększenia wysiłku militarnego,
- polscy władcy uznali wschodni kierunek polityki zagranicznej za priorytetowy (wiodący),
- szlachta litewska uzyskała przywileje, dzięki którym mogła przeciwstawić się magnaterii,
- szlachta polska zaczęła zakładać olbrzymie majątki na Wołyniu, Podolu i Ukrainie. Powstały tam latyfundia, wykształciły nowe rody magnackie,
- Polska stała na wyższym poziomie cywilizacyjnym wobec tego nastąpiła polonizacja kultury litewskiej.

6. Rzeczpospolita Obojga Narodów:

a) terytorium w 1569 r.:

- Korona – 568 tys.km²
- Litwa – 297 tys. km²
- Rzeczpospolita Obojga Narodów 865 tys. km²